

■ Přehled

Méně razítek pro stavbu i konec daňových slev. Jaké změny přinese nový rok?

Martin Topek
martin.topek@hn.cz

Současně s novým rokem vstoupila v platnost řada nových pravidel, která se dotýkají jak firem, tak i pracovníků. A další novinky přijdou v průběhu roku. HN proto připravily výčet významných změn. Ty vychází jednak z konsolidačního balíčku, kterým chce vláda snížit deficit státního rozpočtu, jednak z nových zákonů.

Rychlejší výstavba

S Novým rokem vstupuje v účinnost „nový“ stavební zákon. „Právní úpravou by mělo dojít ke zjednodušení a zpřehlednění získání povolení,“ uvádí právník poradenské společnosti V4 Group Jan Chiotellis. Panují však pochybnosti například o tom, zda se stihne digitalizace stavebního řízení. Ta má být k dispozici od července a měla by umožnit žadatelům o stavební povolení vše vyřídit online.

Zákon také počítá s tím, že o vyhrazených stavbách v dopravě a energetice bude rozhodovat nově vzniklý Dopravní a energetický stavební úřad. Ten nahradí dosavadní úřady, jako byl báňský, vodoprávní nebo dopravní.

Od ledna vstupuje rovněž v účinnost nový zákon o takzvaném jednotném environmentálním stanovisku. „Má za cíl koncentraci všech administrativních úkonů potřebných pro získání povolení z hlediska životního prostředí do jednoho,“ vysvětluje Chiotellis. Namísto několika „razítek“ vydávaných často více institucemi, které působí v ochraně životního prostředí, bude stavitel žádat pouze o jediné právní stanovisko.

Zaměstnanecké benefity

Původně chtěla vláda takzvané nefinanční zaměstnanecké benefity zcela zrušit. Nakonec zavádí „jen“ roční limity pro jejich osvobození od daně. Od příštího roku se bude na všechny druhy nepeněžních benefitů vztahovat jeden celkový roční limit pro jejich osvobození. Bude ve výši poloviny průměrné mzdy – pro rok 2024 to znamená částku necelých 22 tisíc korun. Benefity do této hranice se nebudou danit. Vše nad limit už bude tvořit zdanitelný příjem zaměstnance, navíc s povinností odvodů sociálního a zdravotního pojištění.

Vyšší daň z nemovitosti

Daně z nemovitostí se od nadcházejícího roku zvýší v průměru o 80 procent. Majitelé bytů či budov by tak měli zaplatit asi o deset miliard korun více. Původně měly tyto „peníze navíc“ skončit ve státní pokladně. Po protestech obcí, kterým dosud šel celý příjem z daně z nemovitosti, přistoupilo ministerstvo financí na dohodu, že si obce zvýšený výběr daně celý ponechají a namísto toho se vzdají svých příjmů, které jim plynou rozdělováním vybrané daně z přidané hodnoty a z daně z příjmů právnických i fyzických osob.

Změny v DPH

Od ledna se slučují dvě snížené sazby daně z přidané hodnoty (DPH) do jedné 12procentní. Zároveň zůstává základní ve výši 21 procent. Na

příklad knihy budou nově od DPH osvobozené, do nižší sazby míří i potraviny, které nyní byly v 15procentní sazbě. Naopak ke zvýšení dojde třeba u svozu komunálního odpadu, palivového dřeva, dovozu uměleckých děl, sběratelských předmětů či starožitností. Podle ministerstva financí změny zvýší efektivnost a transparentnost systému DPH, omezí příležitosti k daňové optimalizaci a v neposlední řadě povedou k odstranění „absurdit jako v případě aplikace tří různých sazeb DPH u piva v restauraci“.

Podnikatelé a daňoví odborníci však upozorňují na to, že absurdity přináší i současné úpravy. Jako příklad uvádí prodej vody v restauraci. Pokud bude ve sklenici čistá voda, bude cena podléhat sazbě DPH 12 procent. Pokud ve sklenici bude také plátek citronu, spadá do sazby 21 procent. „S citronem vedle sklenky už ale zase bude DPH 12 procent,“ uvedla generální ředitelka Asociace malých a středních podniků a živnostníků Eva Svobodová.

Omezení při pořízení osobního automobilu

Nově se zavede maximální částka, kterou si lze odečíst od daňového základu při pořízení osobního auta pro služební účely. Ta se nově omezuje na dva miliony korun. Obdobné to bude při pořízení auta na operativní či finanční leasing. Prozatím platilo, že pokud je podnik plátcem DPH, může požádat o vrácení 21 procent z neomezené kupní ceny auta. I proto koncem roku prodeje manažerských aut prudce vzrostly.

Práce na dohodu

Už od letošního října musí podniky dohodářům vyplácet příplatky za práci o víkendech nebo svátcích a aspoň tři dny před začátkem směny jim posílat rozvrh pracovní doby. Další změny přijdou v nadcházejícím roce. Od ledna budou mít lidé pracující na dohodu nárok na placenou dovolenou. Musí pro to splnit podmínku minimální délky trvání zaměstnání – čtyři týdny, a odpracovat alespoň 80 hodin. V takovém případě bude mít nárok na sedm hodin dovolené.

Od července pak dochází k další změně. Mění se limit, od kterého odvádí pracovník na dohodu i jeho zaměstnavatel odvody na zdravotní a sociální pojištění. Bude se přitom rozlišovat, zda má pracovník dohodu s jedním, nebo s více zaměstnavateli. U každého pracovníka se budou jeho dohody sčítat a odvody bude platit každý, kdo si celkově vydělá víc než 40 procent průměrné mzdy, tedy asi 17,5 tisíce korun. U pracovníka, který má dohodu pouze u jednoho zaměstnavatele, pak bude platit podobný limit jako dnes – lehce přes 10 tisíc korun. Firmy budou muset začít všechny smlouvy s dohodáři hlásit a případně z nich také odvádět pojistné.

Sleva na manžela či manželku

Od ledna se mění slevy na dani na druhého z manželů ve společné domácnosti. Nově si ji budou nárokovat pouze domácnosti, které pečují o dítě do tří let. Ministerstvo financí zrušení výjimky vysvětluje tím, že současné nastavení nemotivovalo rodiče vracet se do zaměstnání a znovu začít vydělávat. Nárok na slevu dosud zanikl tehdy, když dotyčný manžel či manželka překročil hranici příjmů ve výši 68 tisíc korun.

Konec studentské slevy na dani

Dosavadní sleva ve výši 4080 korun ročně se ruší. Hlavním důvodem je, že na ni dosahovali podle státu jen studenti s vyššími příjmy, konkrétně s měsíčním výdělkem nad 17 tisíc korun. „Studenti s nižším příjmem si vystačí s běžnou slevou na poplatníka, na které se nic nemění,“ uvádí ministerstvo financí. Zrušení slevy na studenta údajně přispěje k omezení nežádoucí situace, kdy lidé využívají status studenta pouze formálně, to znamená, že jsou sice zapsáni ke studiu, ale výuku nenavštěvují.

Snížení limitu pro příjmy z hazardu

Dosud platilo, že výhry z loterie, jako je třeba Sportka či tomboly, jsou od daně z příjmů fyzických osob u výherce osvobozeny, pokud výše výhry nepřesahuje milion korun. Pokud je tedy výhra ve sportce 999 999 korun, je od daně z příjmů fyzických osob osvobozena. S nástupem roku 2024 je tento limit 50 tisíc korun.

Nový způsob spoření na stáří

Novinka zvaná dlouhodobý investiční produkt (DIP) startující v lednu spočívá v tom, že by stát formou daňové úlevy podporoval dlouhodobé investice na penzi. Záměr by si u takzvané regulované finanční instituce (jako jsou například banky, spořitelny a úvěrní družstva, obchodníci s cennými papíry, investiční společnosti a samosprávné investiční fondy) nechal zřídit speciální účet a na něj by si nechal evidovat investice dle svého výběru. Majetek vedený v DIP mohou tvořit akcie a dluhopisy s určitým omezením, podílové listy nebo to mohou být třeba i jen peníze vedené coby termínovaný vklad. Z daňového základu by si pak mohl člověk odečíst vložené peníze, a to až 48 tisíc korun ročně – ušetřil by tak na dani z příjmů až 7200 korun. Investice by však musel držet na účtu nejméně deset let a vybrat by je mohl nejdříve po šedesátce.

Zvýšení daně z lihu

Sazba spotřební daně z lihu se zvýší v horizontu tří let. Harmonogram je takový, že v letech 2024 a 2025 se daň navýší o deset procent a v roce 2026 o pět procent. Na základě trvalé výjimky dojednané v Evropské unii bude nadále platit poloviční sazba u produktů z pěstelského pálení pro vlastní spotřebu pěstitele.

Dražší kouření

Od ledna se zvyšují sazby spotřební daně z cigaret, tabáku ke kouření či doutníků o deset procent. Spotřební daň u nich pak v letech 2025 až 2027 dál poroste, a to o pět procent ročně. Ve stejném období se bude pravidelně zvyšovat sazba daně u zahřívávaného tabáku o 15 procent. Nově se také zavede spotřební daň u e-cigaret, jejíž sazba bude činit 2,5 koruny z mililitru a poroste až do roku 2027 na hodnotu 10 korun z mililitru. U nikotinových sáčků bude v roce 2024 ve výši 0,4 koruny z gramu a do roku 2027 poroste na hodnotu 1,7 koruny.

Změny pro firmy i pracovníky Zaměstnavatele čekají v roce 2024 nové právní vztahy s lidmi, které zaměstnávají takzvané na dohodu. Mění se ale také například pravidla pro zaměstnanecké benefity.

Foto: Shutterstock